

UrbanAdapt

Česká města se připravují na změnu klimatu.

■ Význam i aktuálnost adaptace měst a obcí v ČR na změnu klimatu roste. Děje se tak současně s tím, jak stále více samospráv začíná pociťovat první konkrétní důsledky, které změna klimatu přináší. Adaptační opatření přitom nejsou součástí strategických plánů většiny měst, která tak nemají dostatečný nástroj k přípravě na probíhající a zejména očekávané dopady změny klimatu a k implementaci vhodných adaptačních opatření.

Adaptovat území města nebo obce na změnu klimatu je možné promyšlenou přípravou a realizací konkrétních opatření, která pomohou včas a bezpečně se přizpůsobit očekávaným extrémním projevům počasí, vlnám horka, nedostatečnému zasakování srážkové vody, povodním a dalším negativním místním dopadům globálních klimatických změn. Jednou z významných českých iniciativ v této oblasti je projekt UrbanAdapt, který se zaměřuje na přípravu adaptačních

strategií a začlenění ekosystémově založených přístupů do strategických a plánovacích procesů ve třech pilotních městech: Plzni, Praze a Brně.

UrbanAdapt, realizovaný širokým týmem partnerů pod vedením Ústavu výzkumu globální změny AV ČR, se zaměřil zejména na podporu přípravy adaptačních strategií v pilotních městech, participativní plánování a místní dialog k možností adaptací, a to za přispění řady zúčastněných partnerských organizací z akademického a neziskového sektoru a zástupců měst. Projekt UrbanAdapt se zaměřoval na zhodnocení zranitelnosti měst vůči identifikovaným rizikům spojeným se změnou klimatu. Cílem je reagovat na možné dopady změny klimatu ve městech, spustit a rozvíjet proces přípravy adaptačních strategií měst a navrhnout a vyhodnotit vhodná adaptační opatření ve vybraných urbánních oblastech za podpory ekosystémově založených přístupů.

„Ekosystémově založená adaptační opatření přinášejí široké spektrum benefitů, jako je snížení povodňového rizika, snížení eroze půdy, lepší kvalita vody a ovzduší a současně snížení efektu městských tepelných ostrovů,“ vysvětluje David Vačkář, koordinátor projektu z Ústavu výzkumu globální změny AV ČR. ●

*Eliška K. Lorencová,
Petr Pavelčík*

Z konkrétních výstupů projektu UA

PARTICIPATIVNÍ SEMINÁŘE

V rámci projektu UrbanAdapt proběhla v každém z pilotních měst dvě kola participativních seminářů s cílem zapojení klíčových aktérů, kteří mají vliv na rozhodování ve městech. Během nich aktéři přiřazovali priority hlavním problémům města spojeným se změnou klimatu z hlediska současnosti a budoucnosti (horizont r. 2030) a společně byly definovány cíle pro město. Participativní přístup byl také důležitý kvůli potřebě adresovat konkrétní a relevantní adaptační opatření.

Během druhého kola seminářů byl diskutován postup přípravy adaptační strategie měst. Výstupy ze seminářů byly významnými zdroji informací pro stanovení adaptační strategie zapojených měst pro přizpůsobení se změně klimatu.

PUBLIKACE DOBRÉ PRAXE

Publikace s názvem Adaptace na změnu klimatu ve městech pomocí přírodě blízkých opatření ukazuje příklady přírodě blízkých řešení ve městech a ilustruje širokou škálu přínosů těchto adaptačních opatření. Příklady realizovaných adaptačních opatření ukazují, že i přes různé překážky (majetkopráv-

ní vztahy, finanční či institucionální aspekty), které zavádění těchto netradičních a mnohdy inovativních záměrů přináší, je možné ekosystémově založená opatření v praxi úspěšně realizovat.

VIDEOSPOTY

Součástí osvěty jsou rovněž dva videospoty k tomuto tématu pro odbornou i širokou veřejnost. Animovaný videospot na youtube představuje úvod do problematiky adaptací na změnu klimatu ve městech formou ilustrativního zobrazení

problémů, kterým města v této souvislosti čelí. Druhý videospot jednak ukazuje základní fakta týkající se změny klimatu ve městech, ale zejména ponechává prostor partnerům projektu UrbanAdapt, odborníkům na dopady změn klimatu a zástupcům měst, která se adaptacími již seriózně zabývají. Ti v dokumentu hovoří o postupech a představují konkrétní zdařilá opatření v českých a zahraničních městech.

PŘÍPRAVA ADAPTAČNÍ STRATEGIE PILOTNÍCH MĚST

Hlavním výstupem projektu UrbanAdapt je příprava adaptačních strategií pilotních měst (Praha, Plzeň, Brno). Cílem přípravy adaptačních strategií je integrovat adaptace do rozhodovacích procesů ve městě a podpořit synergie se strategickými a koncepčními dokumenty. ●

UrbanAdapt

Celý název projektu zní: Rozvoj strategií přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách měst s využitím ekosystémově založených přístupů k adaptacím (EHP-CZ02-OV-1-036-2015).

Realizován byl v období od 1. ledna 2015 do 31.

prosince 2016. Projekt je podpořen grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska. Podrobné informace a výstupy jsou zveřejněny na <http://urbanadapt.cz/>.

Kontaktní osoba: Eliška K. Lorencová, Ústav výzkumu globální změny AV ČR, e-mail: lorencova.e@czechglobe.cz

Příklad dobré praxe

Poříční park v Plzni, který je přírodě blízkým adaptačním opatřením, slouží i jako rekreační území.

■ Jako příklad dobré praxe komplexního přírodě blízkého adaptačního opatření ve městě je možné uvést dlouhodobý projekt *Vodní plochy Lobežská louka v nivě řeky Úslavy v Plzni*. Tato lokalita v blízkosti centra města je cenná díky kontaktu rozsáhlé přírodní plochy s okolním urbanizovaným prostředím.

Jedná se o poříční park, který byl navržen tak, aby zhodnotil říční krajinu ve městě nejen z hlediska ekologického, krajinného a protipovodňového, ale i z hlediska urbanistického, rekreačního a sportovního. Z hlediska adaptace na změnu klimatu je hlavním přínosem přírodě blízká protipovodňová ochrana, posílení retence vody v krajině, ochrana přírody a říční krajiny i zlepšení druhové rozmanitosti. Poříční park zároveň plní funkci rekreační, kulturní i vzdělávací. Důležité je také zvýšení povědomí veřejnosti o problematice vodního prostředí a hodnotách vodních ploch a toků ve městě.

„Výsledkem tohoto adaptačního opatření je zmírnění potenciálních povodňových průtoků a zejména posílení (návrát) přirozené retence vody v území. Vodní prvky jsou doplněny původními druhy vodních rostlin, travnatých společenstev a dřevin, které spolu s tůňmi

vytvářejí cenný biotop mokřadních společenstev,“ přiblížila Pavlína Valentová z Ateliéru životního prostředí Útvaru koncepce a rozvoje města Plzně.

Díky vyhloubení systému tůní došlo mezi úrovní jejich stálé hladiny a úrovní okolního terénu k vytvoření nových retenčních prostorů o objemu cca 8 000 m³. Čistě přírodní plochy pozvolna přecházejí do ploch rekreačních prostřednictvím přírodně-rekreačních ploch, jejichž základem je odlišné druhové a prostorové složení vegetačních druhů a jiné úpravy břehů vodních ploch.

Mezi klíčové předpoklady pro úspěšnou přípravu a realizaci (výše popsaná 1. etapa byla dokonče-

na v létě r. 2015) patří vyřešení majetkových vztahů a rovněž informovanost veřejnosti i volených zástupců města o přínosech celého záměru. Důležité bylo vysvětlit širší smysl a dopad přírodě blízkých adaptačních opatření v krajině, která přispívají také k protipovodňové ochraně města, ale sama ji nemohou zcela vyřešit. Nedílnou součástí úspěšné realizace 1. etapy byl rovněž dlouhodobý zájem a podpora projektu od vedení městského obvodu Plzeň 4. Celkové náklady na realizaci činily 14,2 mil. Kč, z čehož 10,2 mil. Kč hradila dotace z OPŽP. Zbývající část (spolufinancování způsobilých nákladů a nezpůsobilé náklady) byla financována z rozpočtu města Plzně. ●